

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 114497/11

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד, הרב אבידן משה שפנייר, הרב אברהם הרוש

המבקשת: פלונית (ע"י ב"כ [...])

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ [...])

הנדון: פרשנות הסכם הקובע כי יידון לפי דין תורה

פסק דין

ביום י"ב באדר תשע"ח (27.02.2018) ניתן על ידינו פסק דין בעניינם של הצדדים. מסקנת פסק הדין הייתה כדלקמן:

א. כל הנוגע לתקופת שלום הבית, תביעת הבעל לשעבר להחזר הוצאות נדחית.

ב. במה שנוגע לגירושין, ההסכם נותר על כנו ויבוצע כלשונו.

ג. מחלק האשה בדירה ינוכה סך של 20,000 ₪ דמי השבחתה המקצועית. סעיף זה ניתן בדעת רוב. לדעת המיעוט אין לחייב את האשה לשעבר בסכום כלשהו.

ד. הצדדים הסכימו כי הזכויות הפנסיוניות יאוזנו כחוק. לצורך זה מונה על ידינו אקטואר.

על פסק הדין הוגש ערעור, שנדחה, ובהמשך לכך נקבע הדיון הנוכחי לשם הכרעה בעניינים שונים הנוגעים למימוש פסק הדין, שיפורטו לקמן.

משמעות ההסכם לעניין ההסכמה לדון על פי דין תורה

שאלה עקרונית העומדת בבסיס הדיון היא מהי שיטת המשפט שלפיה יידון ההסכם.

סעיף 14 להסכם שלום הבית קבע כי הוא יידון "על פי דין תורה ועל פי תקנות הדיון בבתי הדין הרבניים".

בדיון שהתקיים ביום כ"ט בתשרי תשע"ח (19.10.2017) נשאלו הצדדים על עניין זה. כה היו דבריהם (שורות 125-131 בפרוטוקול):

"[ב"כ האשה]: לדעתי הסכם זה לא ניתן ליישום ואם הוא ניתן ליישום אני אטען שמגיעים לאשה כספים מהבעל.

אני חושב שהצדדים לא ידעו ביום שהם חתמו על ההסכם מה אומר דין תורה. אני חושב שאם תשאל את הצדדים עכשיו מה אומר דין תורה הם לא ידעו להסביר. הם לא התכוונו לדין תורה וחברתי לא התייחסה לזה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ביה"ד: [ב"כ האשה] אומר שהוא מבקש בהסכמה לבטל את סעיף 14. אתה רוצה שנדון לפי דין תורה?

הבעל: לפי ההסכם, מה שכתוב בו.

וכן שם (שורה 185 ואילך) בדברי באי כח האשה לשעבר:

"ב"כ הבעל: ככל שביה"ד מבין את ההסכם עפ"י דין תורה אחר אני אשמח לדעת למה מתכוון [...]

ביחס לשאלה לפרשנותו של ההסכם אנחנו נבקש להגיש סיכומים תוך שביה"ד יסביר לנו מה הכוונה של דין תורה. כי אני מבינה שהכוונה היא שדין תורה היא לעניין סמכותו הנמשכת של ביה"ד.

[ב"כ האשה]: מה שנאמר בהסכם זה שהביצוע של ההסכם יהיה עפ"י דין תורה ולא נאמר שם שחלוקת הרכוש או איזון המשאבים יהיה עפ"י דין תורה.

הנה כי כן הבעל לשעבר ביקש שההסכם יידון כלשונו דהיינו לפי דין תורה, ואילו לב"כ האשה הייתה פרשנות אחרת.

בדיון הנוכחי ביום י"ג בכסלו תשע"ט (21.11.2018) חזר בו ב"כ האשה וטען כי את כוונת הצדדים יש לפרש על פי דין תורה, ואילו את ביצועו לפי החוק.

בית הדין רואה בצער רב את עמדת באי כח האשה. דומה שאי הבנתם ההלכתית גרמה להם לחשוב שהם צועדים אל הבלתי נודע ולכן פירשו פירושים שאין הדעת סובלתם.

הדבר עולה מהלשון הברורה בה נוסח ההסכם, לפיה: "בכל הנוגע להסכם זה וביצועו [...] עפ"י דין תורה". יתור הלשון מלמדנו באופן ברור כי אין מדובר אך ורק על ביצועו של ההסכם כדברי ב"כ האשה, אלא אף בכל הנוגע להסכם עצמו.

יוצא אפוא, כי אין ספק שההסכם אומר את שלו. הצדדים ביקשו לדון לפי ההלכה.

בעל דין הטוען כי לא הבין את משמעות ההסכמה לדון לפי דין תורה

באשר לטענה שהצדדים לא הבינו את המשמעות, אין לטענה זו כל תוקף, כפי שיבואר לפנינו.

כתב בשלחן ערוך (חו"מ סימן סא סעיף טו):

"מדקדקין לשון השטר ודנין על פי אותו דקדוק, ולא אמרינן האי גברא לא גמיר כולי האי והיה סבור שהדין היה בענין כך ומפני כך כתב אותו לשון."

מקור הדברים בשו"ת ריב"ש (סימן תפ), הביא דבריו בב"י.

בב"י (חו"מ סימן סא סעיף יג) הביא תשובת הרשב"א (ח"א סימן תרכט), שם דן במי שטען שלא התחייב בתנאי כתובת אשתו כי הוא עם הארץ ולא הבין מה שקרא. הרשב"א כתב שרבינו מאיר הורה ששומעים לו, והרשב"א עצמו כתב שאין שומעים לו, וכן פסק בשלחן ערוך חושן משפט (שם). כידוע, אין אומרים "קים לי" כנגד מר"ן, ולכן יש לפסוק כדעת מר"ן. וכ"כ בעניין דומה לנדון דידן בשו"ת יביע אומר (ח"ט אה"ע סימן א אות ב).

בעניין שלפנינו יודה גם רבינו מאיר, משום שהסכם שלום הבית חתום על ידי הצדדים בחתימת ידם. כאשר כך נעשה, אין לערער על הלשון הכתובה בו, וכן לא ניתן לטעון שלא היה החתום על השטר מודע ללשונו. לא נחלקו הראשונים הנזכרים לעיל אם יכול אדם לומר שלא היה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מודע לכתוב בשטר בו התחייב אלא באופן של קניין בלבד, ואין הדברים אמורים בשטר החתום בחתימת יד המתחייב.

מקור הדברים בתשובות הרשב"א (מיוחסות לרמב"ן סימן עז):

"כל שחתם ידו יוצא עליו גובין ממנו מבני חרי. דאפילו לכשתמצא לומר דכשאינו יודע לקרות לא מתחייב מכל מקום מסתמא אני אומר כל שהוא חותם ודאי קרא ואחר כך חתם."

יתר על כן כתב שם, שלדעתו אפילו אינו יודע לקרות, כיון שחתם על השטר מתחייב בו לפי דעת הסופר, והביא ראיה לדבר מכמה סוגיות.

וכן פסק בשלחן ערוך (חו"מ סימן מה סעיף ג), וז"ל:

"הודאה בחתם ידו, והשטר בגופן של עובדי כוכבים, והדבר ברור שאינו יודע לקרות, ויש עדים שחתם עד שלא קראו, מ"מ מתחייב הוא בכל מה שכתוב בו".

וכ"פ הרמ"א (חו"מ סימן סח סעיף ב), וז"ל:

"שטר העשוי לפני עובדי כוכבים, והלוה בעצמו חתום עליו, אף על פי שאינו יודע לקרות, חייב בכל מה שכתוב בו, דהרי גמר בדעתו להתחייב ולכן חתם עצמו, ובודאי קראוהו לפניו והאמין לקורא ההוא."

דוק שהשו"ע והרמ"א הזכירו את טעמו השני של הרשב"א. בנדון דידן די בטעם הראשון שכתב הרשב"א, "כל שהוא חותם ודאי קרא ואחר כך חתם". וכ"כ הרשב"א בתשובה (ח"א סימן תתקפה): "דבהודאה בחתום ידו והשטר בגופן של גוים מהני דמסתמא ידע וקרא ואחר כך חתם", הביא דבריו בית יוסף (חו"מ סימן סח מחודש סעיף ט).

עי' כנה"ג (אה"ע סימן סו הגהות ב"י אות לט) שצייין לשו"ת ר' בצלאל (סימן כה [ט"ס וצ"ל סימן כד]) שכתב כמו שהזכרנו לעיל, שכל שחתם האדם עצמו על השטר חזקה דכל שהוא חותם ודאי ידע וקרא, וז"ל שו"ת רבי בצלאל אשכנזי (סימן כד):

"ואפילו לדעת הרב רבינו מאיר ז"ל דס"ל דכל שיודע לב"ד שאיני מבין שומעין לו כמו שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה איכא למימר דע"כ לא קאמר אלא בכתובה דעדים הוא דקא מחייבי ליה ואפשר שהעדים חשבו שהיה מבין מה שקראו לפניו ולכך לא הודיעוהו בעל פה אבל כשהוא בעצמו חותם ועל חתימתו אנן מחייבין ליה הא ודאי דחזקה הוא דלא חתים עד שידע מאי דאכתיב עליה אי נמי דגמר בדעתיה להתחייב בכל הכתוב עליו וכמו שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה."

וכן כתב בשו"ת יביע אומר (ח"ג אה"ע סימן יג) שכל שחתם המתחייב על השטר אינו נאמן לומר שלא ידע מה היה כתוב בו. והביא המקורות הנ"ל. וכ"כ בשו"ת ברכת שלמה (ח"א סימן כא).

כל האמור לעיל אינו רק בעיקר ענין השטר, אלא גם בדברים צדדיים הכתובים בשטר שעליו חתום המתחייב. כ"כ בשו"ת חתם סופר (חו"מ סימן ה), וז"ל:

"יש חילוק דין בין האי דמיוחסת הנ"ל. דכשהוא עצמו חתם, אזי כל מ"ש בשטר אפי' עשאו שדהו מיצר לאחר, הכל בכלל נאמני לשליש. משא"כ כשהוא אינו חתום, רק עדים חתומים, א"כ דוקא גוף הענין שהעדי' מעידי'

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עליו. אבל עשאו מיצר לחברו, אין הבע"ד מפסיד ע"י עדותם. כ"כ באורים
סי' ס"א שם. ולמד כן מתשו' רשב"א סי' אלף רנ"ו.

עיי"ש שציידד החת"ס באופן נוסף. מכל מקום למדנו שכאשר חתום האדם על השטר לא יוכל
לומר גם על פרט צדדי שלא הבין את משמעותו.

כיון שכך, לו באנו לדון בדבר לפי לשון ההסכם בלבד, אין ספק שההסכם היה מתפרש
שמכלול העניינים יידון לפי דין תורה.

חשבונות בנק

הצדדים ניהלו חשבונות בנק שונים. לאמור לעיל, מתקבלת טענת הבעל לשעבר וחשבונות אלו
לא יאוזנו.

מועד הקרע

דוח האקטואר חושב לפי מועד קרע מסוים. בדיון הנוכחי התברר כי מועד הקרע מאוחר יותר,
והמועד הנכון הוא: 16.02.2017.

דמי הדירה

הסכם שלום הבית קבע כי עם הגירושין יישאר הבעל לשעבר להתגורר בדירה, והאשה תפוצה
בשליש משווייה.

התקבלה הערכת שמאי. הצדדים עשו תחשיבים שונים, שביניהם פער של כ-10,000 ש"ח.

האשה הודיעה כי תסכים לתחשיבו של הבעל לשעבר.

על אף שחלפו מספר חדשים, הבעל לשעבר לא נקף אצבע על מנת לשלם לאשה את חלקה.

בית הדין מורה כי הבעל לשעבר יעביר לאשה את חלקה עד לתאריך 21.02.2019.

ככל שהבעל יבקש למכור את הדירה, אפשרות שעל פני הדברים לא הוזכרה בהסכם
הגירושין, יידון הדבר בפתיחת תיק מתאים.

איזון הזכויות הפנסיוניות

דוח האקטואר קבע כי זכויותיה הפנסיוניות של האשה גדולות משל הבעל לשעבר.

לבעל לשעבר השגות על דוח האקטואר. לדבריו האקטואר איזן גם את חלקו בפנסיה
הרפואית אף שלא ניתן לאזן פנסיה רפואית. כיון שכך, יש לקבוע כי על האשה להעביר לידי
סכום גדול יותר.

האשה השיבה כי הבעל לשעבר היה איש קבע והפנסיה שלו היא פנסיה על שנות עבודתו.
אכן צה"ל הגדיל את הפנסיה שלו כתוצאה מנכותו, אך משמעות הדבר היא שניתנה לו משכורת
על אף שלא עבד בפועל, ואילו לא היה מוכר כנכה וממשיך לעבוד הייתה הפנסיה גבוהה יותר.

טענה שניה בפיו כי לאמיתו של דבר אין לאזן את הפנסיות כלל, משום שכך יש לפרש את
הסכם שלום הבית.

הצדדים יגישו סיכומים בכתב בעניין הפנסיה הרפואית בלבד.

בכלל זאת יבהירו האם הסכם הממון כלל התייחסות גם לנושא הזכויות הפנסיוניות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ניתן לפרסם בהשמטת שמות הצדדים וכאי כחם.

ניתן ביום י"א בטבת התשע"ט (19.12.2018).

הרב אברהם הרוש

הרב אליהו אריאל אדרי – אב"ד   הרב אבידן משה שפנייר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה